ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ

"Rola rolnika, by upadku unikał"

„Rola rolnika, by upadku unikał" – pod tym hasłem Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prowadzi w 2025 roku jedną z kampanii prewencyjnych. „Upadki osób" to grupa zdarzeń wypadkowych, do których najczęściej dochodzi podczas pracy w gospodarstwach rolnych. W 2024 roku zgłoszono do KRUS 9 930 wypadków, o 779 (7,3%) mniej niż w roku poprzednim. Wypłacono 7 835 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej, tj. o 587 (7,0%) mniej niż w 2023 roku. Wypłacono 38 odszkodowań z tytułu śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej. Stanowiły one 0,5% wszystkich wypadków zakończonych wypłatą świadczeń w 2024 roku. Najwięcej osób zostało poszkodowanych wskutek „upadku osób – 4 087 (52,5% wypadków) wszystkich wypłaconych odszkodowań; „uderzenia, przygniecenia, pogryzienie przez zwierzęta" – 940 poszkodowanych (12,0% wypadków); „pochwycenia i uderzenia przez części ruchome maszyn i urządzeń – 817 wypadków (10,4%).

Najwięcej „upadków osób" stwierdza się: na nawierzchni podwórzy, pól, ciągów komunikacyjnych – zwłaszcza jesienią i zimą. Spowodowane to jest m.in. mniejszą ilością światła dziennego w ciągu doby, opadami deszczu, śniegu oraz spadkiem temperatury poniżej 0° C. Nawierzchnie obejść stają się śliskie, co jest szczególnie niebezpieczne, gdy rolnicy poruszają się po śliskich, nieoświetlonych ciągach komunikacyjnych i w niewłaściwym obuwiu, a także upadków z wysokości, tj. drabin, schodów, podestów, strychów, poddaszy, drzew; z ciągników, przyczep i maszyn rolniczych; na nawierzchni w pomieszczeniach inwentarsko-gospodarczych. Upadki te powodują długotrwałą niezdolność do pracy, niepełnosprawność, a czasem nawet śmierć.

Wypadki przy pracy nie są dziełem przypadku, ani też nie są nieuniknione. Spowodowane są one skumulowaniem nieprawidłowości w środowisku pracy. Z analiz Kasy wynika, że do zdarzeń z grupy upadek osób dochodzi głównie wskutek:

- złego stanu nawierzchni podwórzy (nierówne, śliskie, grząskie);
- nieużywania odpowiedniego obuwia roboczego;
- niedostatecznej koncentracji uwagi na wykonywanej czynności;
- niekorzystania lub nieprawidłowego sposobu wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości, nieprawidłowo skonstruowane drabiny (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.);
- wad konstrukcyjnych budynków, schodów i stanowisk zwierząt, niezabezpieczonych otworów zrzutowych i kanałów gnojowych, progów w otworach drzwiowych, różnic poziomów powierzchni;
- nieprawidłowego sposobu wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep i wozów.

Większości wypadków przy pracy można zapobiec, jeśli zostaną wcześniej podjęte odpowiednie działania prewencyjne. Warto pamiętać, że poprawa bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym nie zawsze wiąże się z koniecznością angażowania dużych środków finansowych. Bardzo często wystarczy świadomość zagrożeń występujących w gospodarstwie oraz konsekwentne ich eliminowanie. Wystarczy, by rolnik podjął odpowiednie działania prewencyjne, zgodnie z hasłem kampanii na rzecz zapobiegania upadkom osób w gospodarstwach rolnych, tj. „Rola rolnika, by upadku unikał".

To, czy prace na wysokości będą bezpieczne, zależy przede wszystkim od Ciebie! Rolniku, zmniejsz ryzyko upadku:

- Utwardź i wyrównaj podwórze gospodarstwa, zachowuj porządek w obejściu, dbaj o stan techniczny ciągów komunikacyjnych, stosuj nawierzchnie antypoślizgowe, dbaj o ich czystość, właściwe rozmieszczenie i oświetlenie, odprowadzaj wody opadowe, a zimą na bieżąco likwiduj śliskość nawierzchni poprzez usuwanie śniegu, posypywanie piaskiem lub solą oblodzonej warstwy.
- Używaj właściwego obuwia roboczego, które zmniejszy niebezpieczeństwo poślizgnięć i potknięć, przylegające do kostki z protektorową podeszwą i usztywnieniem kostki oraz zabezpieczeniem palców np. w postaci metalowego noska. Oczyszczaj buty po zakończeniu pracy.
- Korzystaj z drabinek, schodków, pomostów montowanych przy maszynach, kabinach, przyczepach. Pamiętaj o wchodzeniu i schodzeniu z maszyn i urządzeń rolniczych twarzą do szczebli. Dbaj o czystość schodów i drabinek. Ustawiaj maszyny i urządzenia rolnicze na równej, utwardzonej powierzchni - najlepiej w garażu, pod wiatą lub w innym wydzielonym miejscu.
- Przestrzegaj zasad bhp podczas prac remontowo - budowlanych w gospodarstwie. Prace na wysokościach wykonuj na stabilnych podestach zabezpieczonych barierkami. Stosuj sprzęt chroniący przed upadkiem z wysokości, odpowiedni do rodzaju i warunków wykonywanej pracy, np. szelki bezpieczeństwa.
- Używaj odpowiednich, bezpiecznych drabin oraz podestów z barierkami ochronnymi do prac na wysokości. Wchodź i schodź zawsze przodem do drabiny. Drabina używana w obejściu gospodarskim powinna być bezpieczna: wykonana z mocnych podłużnic, których odległość jednej od drugiej wynosi minimum 0,3 m; z mocnymi szczeblami, przymocowanymi do podłużnic w odstępach nie większych niż 0,3 m; wyposażona w zabezpieczenie przed przechyleniem, odchylaniem do tyłu i poślizgiem: u góry – haki zaczepowe, u dołu – zakończenie gumowe lub ostre, dostosowane do podłoża; wyposażona dodatkowo w uchwyty służące do przytrzymywania się w czasie wchodzenia i schodzenia. Przy korzystaniu z drabin przenośnych pamiętaj, żeby kąt nachylenia drabiny nie przekraczał 65°–75° ze względu na możliwość odchylenia do tyłu. Drabinę w pozycji pionowej montuj na stałe w odległości co najmniej 0,15 m od ściany, aby możliwe było swobodne i pewne stawianie stopy na szczeblach. Podczas prac na drzewach korzystaj z różnego rodzaju bezpiecznych drabin (rozstawnych, wysięgnikowych). Mocuj je stabilnie do drzewa i unikaj stawania na konarach oraz gałęziach.
- Zachowaj szczególną ostrożność przy posługiwaniu się drabinami w pobliżu napowietrznych przewodów elektrycznych.
- Wyposaż schody i otwory zrzutowe w poręcze i balustrady, zabezpieczaj otwory przykrywami. Schody powinny być mocne, zawsze czyste, wykonane z antypoślizgowego materiału i wyposażone w wygodne poręcze umieszczone z obu stron na wysokości 1,1 m – jeżeli mają powyżej 5 stopni. Najbardziej bezpieczne są schody o kącie nachylenia 30°, o wysokości 0,17 m i głębokości około 0,29 m. Włazy stropowe zabezpiecz od góry barierką na wysokości 1,1 m oraz listwą zaporową przypodłogową o wysokości 0,15 m, chroniącą przed wypadnięciem w razie poślizgnięcia. Włazy ścienne zabezpiecz uchylną barierką chroniącą przed wypadnięciem. Przy włazach stropowych i ściennych na strychy przymocuj boczne uchwyty ułatwiające wchodzenie i schodzenie z drabiny, oraz uchwyt do zaczepiania drabiny, a w przypadku używania schodów – poręcze. Sprawdzaj stan schodów do domu i budynków inwentarskich po nocnych przymrozkach, gdyż mogą być śliskie.
- Wszelkie prace wymagające wchodzenia do zbiorników gnojowicy czy szamb powinny być wykonane z asekuracją drugiej osoby.
- Progi i nierówności oznacz tak, aby były widoczne dla osób poruszających się po gospodarstwie, np. poprzez pomalowanie intensywnym kolorem.
- Utrzymuj w dobrym stanie podłogi pomieszczeń, usuwaj nierówności, wystające gwoździe itp. Narzędzia składaj w wyznaczonych stałych miejscach, aby zapobiec ich przypadkowemu upadkowi lub potknięciu się o nie.
- Znajdujące się w obrębie podwórka miejsca stwarzające zagrożenie należy odpowiednio zabezpieczyć.
- Używaj pasów transportowych lub taśm do zabezpieczenia transportowanych materiałów. Przewoź osoby wyłącznie środkami transportu do tego przystosowanymi, nigdy na ładunkach

objętościowych, błotniku ciągnika czy zaczepach. Przed przystąpieniem do zwózki materiałów objętościowych ciągnikiem, ustal sposób porozumiewania się między kierującym, a osobą układającą ładunek na przyczepie, aby każdy ruch ciągnika był sygnalizowany, a tym samym bezpieczny. Opuszczaj przyczepę po drabinie.

- Zaplanuj swoją pracę, rób przerwy na odpoczynek, nie pracuj kiedy jesteś chory, zmęczony, zestresowany lub pod wpływem alkoholu, środków psychotropowych albo odurzających.

Sprawdź czy pracujesz bezpiecznie – Przeprowadź w swoim gospodarstwie ocenę ryzyka wypadków z grupy „upadek osób" w oparciu o listę kontrolną.

Opracowano w PT KRUS w Przeworsku na podstawie materiałów, wydawnictw Biura Prewencji z Centrali Kasy.

Autor tekstu Katarzyna Futoma

Przeworsk 19.03.2025 r.

Katarzyna Futoma